

Kommunstyrelsen

Annika Eriksson | Näringslivsutvecklare
0734-64 70 08 | annika.eriksson@bollebygd.se

Dnr : **177914**

Västtrafik AB

Yttrande inför samverkansmöte

Sammanfattning av ärendet

Västra Götalandsregionen är ensam ägare och ansvarar för den allmänna kollektivtrafiken sedan skatteväxling gjordes år 2011. Västtrafik ombesörjer den allmänna kollektivtrafiken utifrån de mål och riktlinjer som beslutats av Västra Götalandsregionen. Varje år vill Västtrafik ha skriftligt svar på frågor från respektive kommun inför vad Västtrafik kallar ett dialogmöte. Syftet med dialogmötena är att diskutera kollektivtrafikens utveckling utifrån dagens förutsättningar och framtida behov. Dels i frågor som rör kommande trafikplan, dels i mer långsiktiga frågor. För att göra dialogmötena givande för varje kommun vill Västtrafik få inspel kring utvecklingen inom relevanta områden i respektive kommun. Inspelen utgör, förutom underlag inför den gemensamma dialogen, också viktig input till framtagande av långsiktiga utvecklingsplaner för kollektivtrafiken.

Västtrafik önskar få inspel kring eventuella förändringar (med utgångspunkt från föregående års inskickade material) inom följande områden:

- Samhällsutveckling och förändrade resebehov
- Infrastruktur
- Skolpendling i den allmänna kollektivtrafiken
- Tillköp

Yttrande

Kollektivtrafikens utveckling inom kommunen

Kollektivtrafikens utveckling är av avsevärd betydelse för både den interna och externa kommunikationen samt för miljön. Ett generellt ökat behov av en fungerande kollektivtrafik föreligger, vilket Bollebygds kommun tidigare har påpekat och skickat till Västtrafik AB i tidigare svar på frågor inför samverkansmöten.

Den är betydande för att arbetsgivare i kommunen, kommunala såväl som privata, ska kunna attrahera personal. Idag väljer flera potentiella arbetstagare uttryckligen andra arbetsgivare på grund av brister i kollektivtrafiken. En nyetablering/tillväxt har skett längs med väg 1757 med ca 30 personer och här är det direkt avgörande med goda kollektiva medel för att kunna rekrytera personal. Kommunen har även teknik- och serviceförvaltningen vid Råssa återvinning, vilken ligger på väg 1757 och innefattar sträckan mellan Bollebygd och Olsfors där ca 30 medarbetare har stor efterfrågan på pendlingsmöjligheter.

2019 genomfördes en enkätundersökning i kommunen gällande kollektivtrafik. 760 personer besvarade enkäten. Respondenterna utgörs även av personer som inte bor, men arbetar i kommunen. Den huvudsakliga mängden har lämnats av personer som bor i kommunen. Majoriteten av svar har lämnats från respondenter som pendlar västerut. Även studerande har besvarat frågorna.

Vidare har även personer som pendlar på annat sätt än genom buss eller tåg besvarat enkäten.

Oaktat om enkäten i dagsläget inte kan utgöra underlag för aktuella och tillförlitliga slutsatser ger den ändå en stark indikation på hur pendlingsstrukturen ser ut. De huvudsakliga slutsatserna är följande:

- Den stora andelen pendling sker med bil. Flera av respondenterna har förklarat att detta sker till följd av brister i turtäthet.
- Den huvudsakliga pendlingen, såväl med bil som med buss/tåg sker mellan 06.00-09.00 och 16.00-19.00.
- De huvudsakliga invändningarna mot trafik idag är dels turtätheten, dels brister i synkronisering mellan matartrafik och pendlingstrafik, dels turtäthet i matartrafik under högtrafik.
- En stark kritik av överfulla eller uteblivna pendlingsturer.
- En allmän önskan om utökad trafik under kvälls-, helg- och lågtrafiktider.

Kommunen har identifierat en mängd funktionsbehov/funktionsbrister inom befintlig kollektivtrafik som förekommit under en längre tid, varav de mest väsentliga är:

- Utvärdera möjligheterna att stärka pendlingstrafiken under de perioder som anges ovan.
- Buss och anropsstyrd trafik som linje 402 trafikerar inte i tillräcklig utsträckning resebehovet för boende och anställda medarbetares arbetspendling under dag- och kvällstid utmed väg 1757 (Bollebygd – Olsfors – Hultafors – Sandared). Det finns ett flertal arbetsgivare som har svårigheter att rekrytera personal på grund av bristande kollektivtrafik utmed stråket. Detta blir extra kännbart då flera av kommunens största arbetsgivare har kontor utmed denna sträcka. En möjlighet att underlätta resandet för denna målgrupp är att erbjuda Närtrafiken över kommungränserna. Stråket Bollebygd-Töllsjö-

Storskogen är eftersatt och bör prioriteras. Båda stråken är och har varit föremål under lång tid med Västtrafik där nuvarande regler för Närtrafik omöjliggör förslag till förbättringar. Gällande Närtrafik vill kommunen samtala ytterligare kring möjligheten att kombinera fler fasta bussturer utmed stråket Bollebygd/ Sandared (linje 402) samt Bollebygd/Töllsjö (linje 122) utan att detta påverkar möjligheten att resa med Närtrafik. Vi önskar också en diskussion om huruvida Närtrafikens tider kan utökas för att även passa studie- och arbetspendling. Bollebygd har ingen egen gymnasieskola, därmed är det samtliga elever i gymnasieålder som behöver kunna använda kollektivtrafiken mot Borås, Alingsås och Göteborg.

- Till dess att Grönkullenmotet står färdigt är det högst rimligt att låta buss 100 angöra Bollebygd under både hög- och lågtrafik. Två turer per timma med linje 100 och linje 101 bör angöra Bollebygd. Vid turtäthet på 4 gånger i timman medför detta en betydligt större andel resande då brister i turtäthet har varit den främsta anledningen till att invånare väljer andra transportsätt. Bollebygd har en otillräcklig turtäthet i den tågtrafik som passerar centrala Bollebygd.
- Buss når inte de delar av området Erikstorp, Tyftet, Bergadalen och Fjällastorp som är föremål för ny bebyggelse. Befintlig hållplats vid Erikstorp, Skräddargårdsvägen, ombesörjer befintliga delar av området samt förskola, skola och idrottshall. Vid tillköp av trafik samt hållplatslägen upp mot Skräddargårdshöjd riskerar Erikstorp ändhållplats att försvinna vilket inte möjliggör för en god utveckling av turtäthet eller tillgänglighet.
- Pålitligheten och punktlighet hos befintliga bussar och tåg kan förbättras. Specifikt vid tåg där förseningar och inställda tåg under hösten 2023 varit återkommande. Hänvisning har skett till befintlig tidtabell för buss som ersättningsfordon. Tidtabellen för buss ligger inte i anslutning till ursprungstidens avgång vilket skapar en hög osäkerhet hos pendlare. Anslutningstider har inte varit synkroniserade för buss och det drabbar resenärer då man inte kan planera sin resa på ett effektivt sätt.
- Bollebygds kommun har flera resenärer som pendlar till och från de större sjukhusen (Södra Älvsborgs Sjukhus, Sahlgrenska Universitetssjukhusen,

Mölnbals- och Östra sjukhusen) till vår kommun. Deras arbetstid är 06.45-15.00, 13.30-21.30 samt 21.00-07.00. En del tider för kollektivtrafiken passar deras skift, men det är enbart åt det ena eller andra hållet, vilket innebär att vårdpersonalen inte har möjlighet att åka med den allmänna kollektivtrafiken. Detta måste hanteras.

- Närtrafiken behöver marknadsföras bättre, då den fyller ett viktigt syfte för att möjliggöra kollektivtrafikresor på glesbygden. Här ligger ansvaret både på kommunen och Västtrafik. Under våren går en enkät ut till invånare om användandet av Närtrafik. Resultatet av undersökningen behöver samverkas med Västtrafik.
- Önskvärt är att bokningssystemet för Närtrafik digitaliseras och att bokning kan ske via Västtrafiks app.

Samhällsutveckling och förändrade resebehov i Bollebygd

Befolkningsutveckling

Mellan åren 2019-2022 var befolkningsökningen i Bollebygds kommun den 78:e högsta i landet med 2,2 procent. Totalt bor här per 2023-12-31 9 733 personer.

Folkmängd 2023-12-31 efter åldersgrupp. Antal personer.

Kommun/Region	0-15	16-24	25-44	45-64	65-	Totalt

Bollebygd	1 964	863	2 305	2 496	2 075	9 733
-----------	-------	-----	-------	-------	-------	-------

Kommunen består av tätorterna Bollebygd, Olsfors, Hultafors, Töllsjö och den relativt nya tätorten Fjällastorp. Bollebygds tätort är störst med ca 4 600 invånare, följt av Olsfors ca 650 invånare, Töllsjö på ca 400 invånare, Hultafors ca 300 invånare och Fjällastorp ca 260 invånare. Antal invånare boendes utanför någon av tätorterna är ca 3 450 stycken.

Jämfört med andra kommuner är Bollebygd relativt glesbefolkad. Andelen invånare som bor utanför någon av tätorterna är 34 procent, vilket gör kommunen till den femtonde mest glesbefolkade kommunen i länet.

Kommande byggnationer

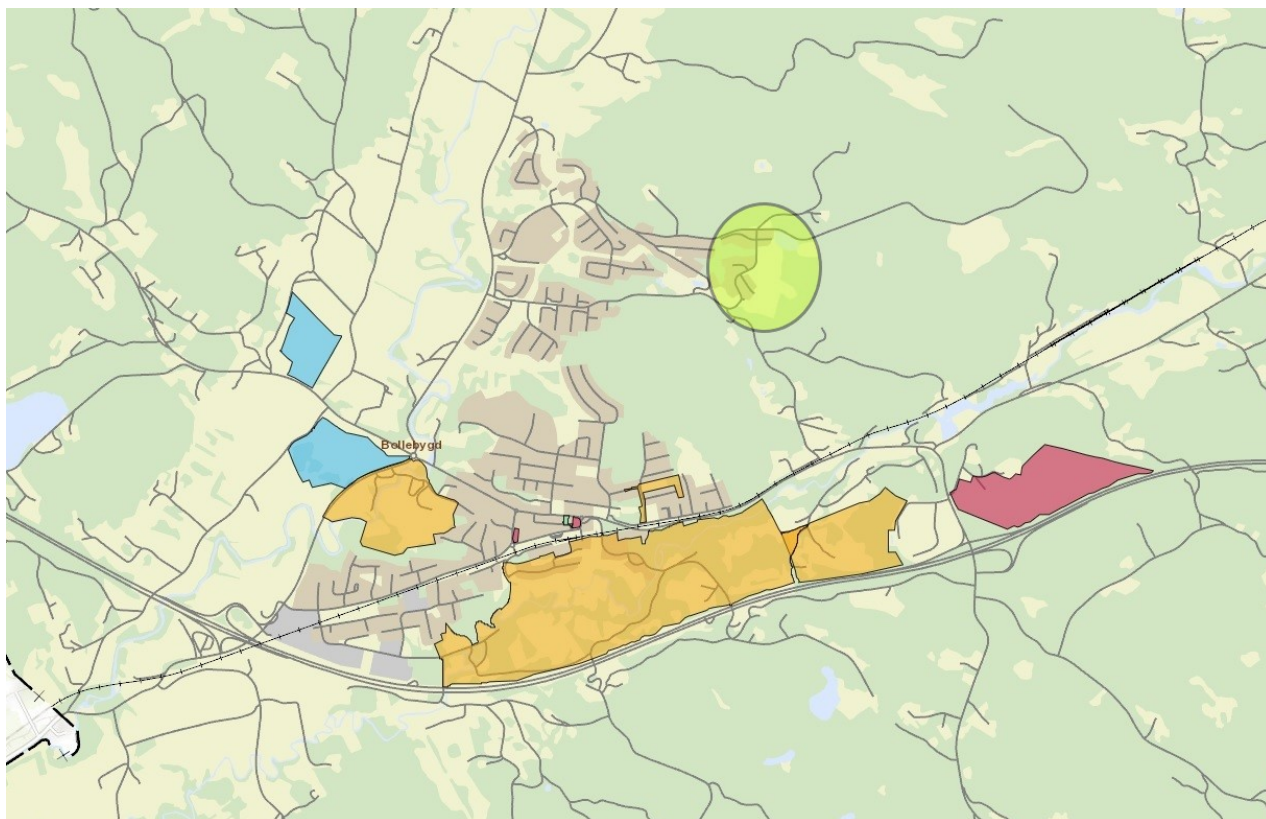
Kommunens översiktsplan (ÖP) antogs 24 mars 2022 och Västtrafik har varit involverade i arbetet.

FÖP Västra Forsa kommer inte bli aktuell så länge det inte finns ett beslut om ny järnväg Göteborg-Borås.

Under kommande år fortsätter Bollebygd att expandera och nya bostäder byggs.

- Det finns planer på ca 40 bostäder fram till 2028, därefter ytterligare 50 bostäder till 2030 (små röda områden centralt i Bollebygd)
- Inom Erikstorp har ett antal nya bostäder färdigställts. Detaljplanen för Bergadalen medger ca 80 nya bostäder. (Grönt område)
- Under 2026-2034 planerar man att ca 310 nya bostäder ska stå färdiga vid ett nytt bostadsområde vid Fjällatorp & Prästgårdsgärdet. (ljusblå område)

Grönt område är klar detaljplan med pågående utbyggnad. Orange område är pågående planer, ej för bostadsbyggnation. Stor röd plan är för verksamhetsmark, ca 300 arbetstillfällen i två skift.

Planerad verksamhet är fortsatt i enlighet med översiktsplanen från 2022 och i den information som beskrevs i yttrandet föregående år.

Infrastruktur

Inom ramen för arbetet med den mobilitetsplan som pågår kommer frågor såsom pendelparkeringar och anpassning av hållplatser tas upp. Målet är att mobilitetsplanen ska kunna hjälpa till att identifiera om och i så fall var sådana infrastrukturutbyggnader är aktuella.

Nyligen förvärvade kommunen mark vid Grönkullenmotet, i direkt anslutning till riksväg 40. Kommunen har som ambition och är beredda att titta på en lösning för ett pendlingsnav i anslutning till motet. Ett sådant pendlingsnav skulle fånga upp resande ifrån Bollebygds kommun, Borås kommun, särskilt Sandared med omnejd, Härryda kommun och stora delar av Marks kommun. Om detta ska bli verklighet ställer vi dock som krav att Grönkullen blir ett permanent stopp för buss 100 emellan Borås och Göteborg, under både hög och lågtrafik. Detta är en fråga vi vill diskutera vidare med Västtrafik. Planarbete planeras påbörjas under 2024.

Resemönster

Bollebygd är placerat utmed det stora pendlingsstråket Borås-Göteborg och kommunen har mycket pendlingstrafik av studerande såväl som arbetande. I SCB:s statistik 2022 kan utläsas att av boende i Bollebygds kommun arbetspendlar 1302 personer in till kommunen och 3523 ut från kommunen. Av de som pendlar ut från kommunen reser ca 65% emot Göteborgsområdet och 35% till Borås. Utöver de 3523 pendlare samåker dessutom 10% mot Göteborg från Bollebygd. Vidare pendlar in till Bollebygd ca 600 personer från Borås respektive 450 från Göteborgsområdet. Göteborg är det pendlingsnav som våra invånare har som främsta destination oavsett om Borås är närmare geografiskt. Det gör att en omfördelning av zontillhörighet till AB zon är av största vikt.

Statistiken omfattar endast de som arbetar och bor på respektive ort. Statistiken anger inte pendlingsätt och inkluderar inte personer som går i skola eller högskola. Underlaget är sålunda osäkert och mörkertalet kan vara omfattande. Statistiken från SCB omfattar inte heller den stora grupp av personer från Marks kommun och Härryda kommun som pendlar igenom Bollebygd eller utgår ifrån Bollebygd i sitt kollektiva resande. Boende i Sandared åker heller inte tillbaka mot Borås för att sedan pendla via Bollebygd och vidare till slutdestination.

I förslag till strategisk inriktning för trafikförsörjningsprogram 2026-2029 benämns målet "Hållbar och förbättrad tillgänglighet nytt övergripande mål". Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) syftar till att göra Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Kollektivtrafiken är ett medel och möjliggörare i omställningsarbetet. Den bidrar till att tillväxt och utveckling kan ske i hela Västra Götaland, exempelvis i samband med nya större etableringar där nya behov av persontransporter uppstår. Bollebygds kommun ser en tydlig koppling till målet ovan utifrån behovet att stärka upp och få en väl fungerande kollektivtrafik utmed väg 1757 där antal arbetstillfällen ökar och där vi har en betydande ökning av företag som nyetablerar. Vi har därmed stort behov av att kunna hänvisa till en fungerande kollektivtrafik.

Hållbart resande inom kommunen

I Bollebygd uppgår bilinnehavet till 0,55 bilar per invånare, dock är det 0,45 bil per privatperson. Vi upplever att många av kommunens invånare är bilburna och känner sig nödgade att resa med bil på grund av bristfälliga möjligheter till kollektivtrafik. Vi ser även att en hög andel ungdomar tvingas färdas med A-traktorer till skola och fritidsaktiviteter i brist på kollektiva medel. Invånare i Töllsjö, samt Hultafors och Olsfors kan inte ta sig till vår nyetablerade familjecentral i Bollebygd med hjälp av kollektivtrafiken. Detta står i stark kontrast till det hållbarhetsarbete och den miljöpolicy kommunen arbetar utefter. Inom kommunen vill man främja det hållbara resandet och har satt fokus på denna fråga inför kommande år.

Kommunstyrelsen har i uppdrag att under 2024 starta arbete med en mobilitetsplan, en modern trafikstrategi med fokus på hållbart resande.

Sedan 2020 har kommunen en antagen miljöpolicy som ska styra det arbete som sker inom kommunen. Syftet med miljöpolicyen är att skapa långsiktigt hållbar utveckling av hela kommunen, samtidigt som kommunen ska ges förutsättningar att växa. En viktig del av kommunens miljöpolicy är att sträva emot ett minskat utsläpp av koldioxid och andra miljö- och hälsoskadliga ämnen. I detta arbete krävs medverkan av den organisation som är ansvarig för kollektivtrafik, alltså Västtrafik.

Stort fokus i antagna mål och budget för kommande år läggs specifikt på hållbart resande och kollektivtrafikfrågor. Utdrag ur kommunens mål och budget 2023-2025;

Kollektivtrafik

Dialogen med Västra Götalandsregionen har utökats, och blivit mer proaktiv. I denna dialog ska tydliga förslag på framtida kollektivtrafik läggas fram. Kommunen har yttrat sig i samverkansmöten om att bli pilotkommun i regionens försök om "dynamisk" kollektivtrafik. Vi fortsätter att framhäva att vår kommun ska få möjligheten att testa "bus on demand". Möjligheten att skapa och delfinansiera kollektivtrafikturer ska ses över. Aktuella områden är de kommundelar där kollektivtrafiken idag är eftersatt. En mobilitetsplan är på väg att tas fram för att ta ett helhetsgrepp kring ett ökat hållbart resande. Till grund ska en behovsundersökning ligga som involverar arbetsgivare, anställda och invånare.

Kommunfullmäktiges mål för kollektivtrafik:

Vi har inlett förhandling med Västtrafik om ökad kollektivtrafik i kommunen.

Utredningsuppdrag 2023 och 2024:

Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur kommunen kan delfinansiera utökad kollektivtrafik.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram en mobilitetsplan för att ta ett helhetsgrepp kring ett ökat hållbart resande vilket har påbörjats.

Under 2024 påbörjas arbetet med en mobilitetsplan för kommunen. Syftet med mobilitetsplanen är att främja det hållbara resandet och planen kommer att ta upp aspekter såsom möjligheten att resa kollektivt, förutsättningarna för gång och cykeltrafik, attitydförändring och informationsspridning. Arbetet med mobilitetsplanen har precis påbörjats och det är önskvärt att Västtrafik under 2024 deltar under denna process. Västtrafiks deltagande önskas både för att diskutera sakfrågor men även för att agera rådgivare och sakkunnig kring frågor som rör hållbart resande.

Under 2023 har kommunen slutfört ett arbete med att revidera befintlig parkeringsnorm inom kommunen.

Under hösten 2023 och våren 2024 har kommunen inlett en fördjupad medborgardialog för att få en bättre bild av hur invånarna önskar utveckla kollektivtrafiken sett till bland annat tider, stråk och turer. Baserat på resultatet av denna dialog kommer kommunen titta på eventuella tillköp och hur de bäst kan genomföras.

Skolpendling i den allmänna kollektivtrafiken

Alla gymnasieelever i kommunen använder skolkort till och från skolan. Cirka 360 gymnasieelever åker åt olika håll. Merparten cirka 70 procent åker mot Borås, resten av eleverna mestadels Härryda men också mot Göteborg. Gymnasieelever som bor i Töllsjö har fortfarande svårt att ta sig till gymnasiet då det inte finns någon linjelagd kollektivtrafik i Töllsjö till väg 180 mot Borås och Alingsås.

Det kommer inte att ske någon betydande förändring i antal elever som reser till och från Bollebygds skolan med skolkort kommande läsår.

Det planeras för byggnation av en ny skola i Bollebygds kommun, med placering i Bollebygd centralort. Önskvärt är att föra ett samtal med Västtrafik inför det framtida öppnandet av denna om hur kollektivtrafiken bör anpassas.

Inom ramen för skolpendling kan också nämnas att skolorna har svårigheter att rekrytera lärare och vikarier på grund av bristande kollektivtrafik till de större skolorna i kommunen. Särskilt i Töllsjö där körkort och tillgång till bil specificeras som ett krav i ansökningarna då kollektivtrafiken är för bristfällig. Det går helt emot hållbarhetsaspekten som både kommunen och Västtrafik strävar mot.

Generella önskemål inför framtiden

Bollebygds kommun anser att det är av stor vikt att Västtrafik ser en helhet för vår växande kommun och arbetar tillsammans med oss i utvecklingen av denna, både vad gäller turdragning och information. Bollebygds kommun ser tydligt att kollektivtrafiken är ett viktigt medel för utveckling av den egna kommunen och för regionen i sin helhet.

Kommunen vill ha en ökad insyn och vara delaktiga när region, Västtrafik och trafikbolag tar beslut som påverkar kollektivtrafik i kommunen.

Kommunen måste ha som ambition att kollektivtrafiken anpassas efter medborgarnas behov på ett helt annat sätt än det görs i dag. Kommunen ser också att samhällstrender såsom ökat distansarbete och ökande ruralisering är två faktorer att ta hänsyn till och som kommer ställa andra krav på framtidens kollektivtrafik. Att Västtrafik generellt ligger i framkant för att utveckla koncept för att möta dessa behov ser vi som väsentligt.

Bollebygds kommun vill till Västtrafik lyfta frågan om att få till dubbla zoner på 1-2 hållplatslägen i kommunen. I kommunen har vi starka pendelstråk till Göteborg. I dagsläget är det orimlig prisskillnad på pendlingen vilket minskar incitamentet att åka

kollektivt till Göteborg. Vi vill därför se att zonerna ses över så att taxa A och B tas ut när man reser mot Göteborg.

Bollebygds kommun har för avsikt att komplettera yttrandet med ytterligare utveckling och förstärkning av resurser avseende kollektivtrafik, kring bl a studie- och arbetspendling och övrig kollektivtrafik, genom dialog och överläggning mellan VGR, Västtrafik och Bollebygds kommun. Vi ser en stor vikt i att vår kommun inte jämförs med någon annan kommun i de behov vi lyfter och att våra behov möts enskilt. Argumentet att det ska vara lika för alla kommuner gagnar inte någon kommuns behov.

BOLLEBYGDS KOMMUN

Kommunstyrelsen

Ulf Rapp (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Monica Holmgren
Kommundirektör